

کتاب‌های تصویری برای سطوح پیشرفته^۱

o Literature and The child, Lee Galda,
Bernice E.Cullinan, WADSWORTH,
USA. 2002.
o مینا مانی قلم

نیز این کتاب‌ها بسیار خوب است. کودکان با اشاره به تصویرها، نام آن‌ها را بازخوانی می‌کنند و به معناهای تازه دست می‌یابند. کتاب عنکبوت خیلی گرفتار^۲ (The very Busy Spider)، نوشته اریک کارل^۳، به صورت یک کتاب مقوایی ۲۴ صفحه‌ای تجدید چاپ شده است. بزرگسالانی که همراه کودکان این کتاب را می‌خوانند، از آنان می‌خواهند با تقلید صدای آن‌ها هنگام خواندن متن، عبارات را تکرار کنند.

ریکا امبرلی^۴ چهار کتاب مقوایی به زبان اسپانیولی و انگلیسی به نام‌های اعداد من، رنگ‌های من، اشکال من و متضادهای من^۵ پدید آورده که از شکل‌های بزرگ و روشن پر است. واژه‌های هم‌معنای انگلیسی و اسپانیولی، کودک را به اشاره کردن، نام بردن، شمارش کردن و بازشناسی چندباره رنگ‌ها و شکل‌ها دعوت می‌کند.

کتاب‌های مشارکتی (Participation Books):

کتاب‌های مشارکتی، از طریق امکانات لمسی و دیداری، زمینه درک دقیق را برای کودکان فراهم می‌کند. بافت‌هایی که می‌توان آن‌ها را لمس کرد، بالا زدن جلد کتاب، گل‌هایی که می‌توان بوی آن‌ها را احساس کرد و قطعاتی که می‌توان آن‌ها را با دست ساخت، از رویکردهای جالب توجه این گونه کتاب‌ها به شمار می‌رود. کتاب پت خرگوش کوچولو^۶، نوشته دوروتی کان‌هارد^۷ که کتابی کلاسیک در این زمینه است، از کودکان می‌خواهد در آینه نگاه کنند، به بازی دالی – موشه بپردازند و احساس دست زدن به ریش زبر را تجربه کنند. خردسالان عاشق این هستند که چنین کتاب‌هایی را لمس کنند.

در کتاب‌های سه بعدی که گونه دیگری از کتاب‌های مشارکتی به شمار

کتاب‌های تصویری از ظرفیت فراوانی برای گسترش زبان و ادبیات کودکان برخوردار است. این کتاب‌ها نمونه‌هایی تازه از کاربرد زبان را نشان می‌دهند. آن‌ها مفاهیم معنادار و دنیایی را که کودکان در پی شناخت آن هستند، به نمایش می‌گذارند. این کتاب‌ها خواندن را به عنوان فعالیتی لذت‌بخش، در ذهن کودکان جا می‌اندازند.

آشنایی با مفاهیم، زبان و گنجینه‌ای بی‌پایان از تجربه، از راه خواندن برای کودکان امکان‌پذیرتر می‌شود. دوروتی باتلر^۸، آموزگاری از نیویورک، به سادگی می‌گوید: «کوچولوها به کتاب نیاز دارند.» با توجه به اشتیاق فراوان کودکان به آموختن، تقریباً هر کتابی می‌تواند منبعی برای آموختن باشد. هرچند همواره کتاب‌های فراوانی در دسترس ما قرار دارد، می‌توانیم کتاب‌هایی را که می‌خواهیم، انتخاب کنیم. از یاد نبردیم که فقط بهترین کتاب‌ها برای کودکان سودمندند.

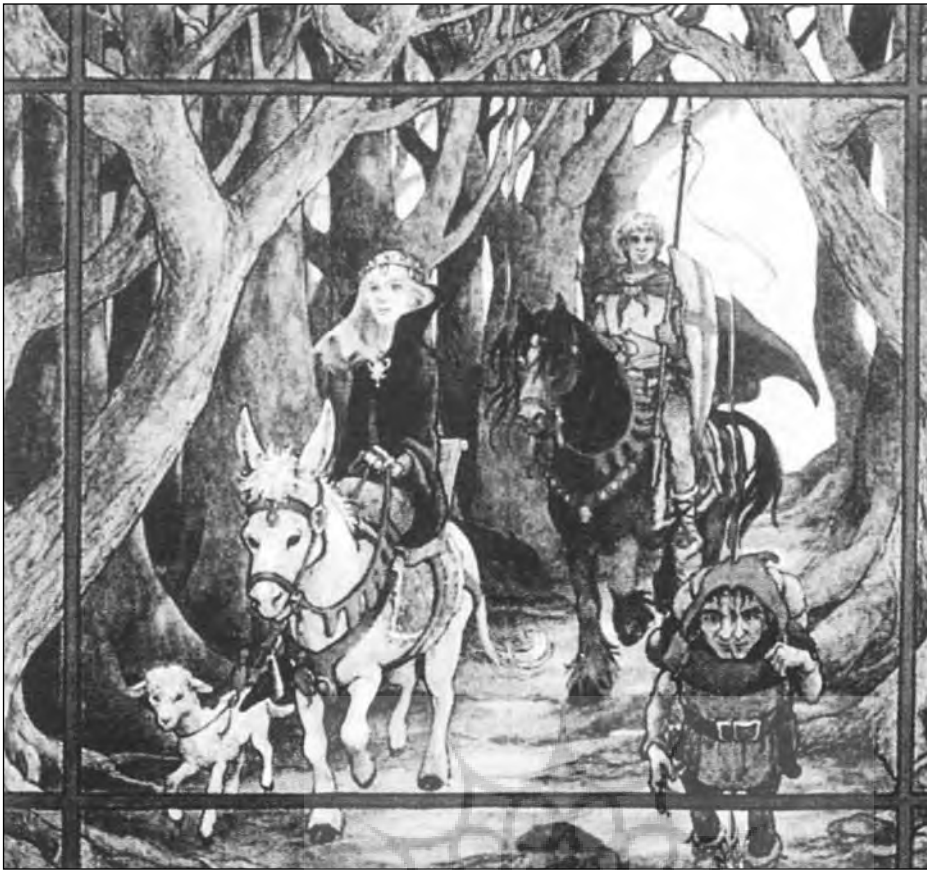
کتاب‌های تصویری برای خردسالان

کتاب‌های مقوایی:

کتاب‌های مقوایی که نوزادان و کودکان نوپا (تا سه ساله) آن را دوست دارند، بیشتر شش تا دوازده صفحه‌ای‌اند. بسیاری از این کتاب‌ها، از مقوای کلفت و بادوام ساخته شده‌اند. هم‌چنین کتاب‌های پارچه‌ای، کتاب‌هایی شکل آموز، کتاب‌هایی با تصویرهای پفکی، کتاب‌های با جلد‌های متحرک، کتاب – بازی‌ها و کتاب‌های پلاستیکی که مخصوص خواندن در حمام است نیز در بازار کتاب وجود دارد.

کتاب‌هایی از این دست، برای کودکانی که در مرحله تشخیص تصویر هستند، بسیار مناسب است. برای کودکانی که تازه‌آغاز به خواندن کرده‌اند

خوانندگانی که
بیشتر از کتاب‌هایی
پرتصویر و کم‌متن
استفاده می‌کنند،
از کتاب‌های درسی قدیمی
و سنتی فاصله می‌گیرند.
دانش‌آموزانی که
به فراگیری زبان دوم
پرداخته‌اند،
به جای استفاده از
کتاب‌های پر از متن و
نوشته، با بهره‌گیری از
کتاب‌های مصور و
متن‌هایی که تصویرهای
فراوان داشته باشد،
با علاقه و به راحتی
زبان دوم را می‌آموزند

یک موش را به سینما ببرید،^{۱۷} ادامه این مجموعه جالب به شمار می‌رود. کتاب‌های قصه و شعر ساده فراوانی وجود دارد که مورد علاقه خردسالان است، اما به ویژه کودکانی که آمادگی خواندن داستان‌های طولانی را ندارند، به آن‌ها علاقه نشان می‌دهند. اغلب این کتاب‌ها، متنی خلاصه و تصاویر سرگرم‌کننده دارند.

کتاب‌های تصویری برای کودکان پیش‌دستانی

همان‌گونه که کودکان رشد می‌کنند و دنیای اطراف‌شان بزرگ‌تر می‌شود، تعداد کتاب‌های در دسترس آن‌ها نیز افزایش می‌یابد. کودکان مهدکودک و گروه سنی پیش‌دستانی، در انتخاب کتاب سلیقه خاصی دارند. کتاب‌هایی مانند کتاب‌های مفهومی، الفبا آموزها، عدد آموزها و کتاب‌های تمام تصویری که به کودکان در خواندن کتاب‌ها به طور مستقل یاری می‌رسانند و کتاب‌هایی که به شناخت دنیای کوچک آن‌ها می‌انجامد، در این مجموعه قرار دارند:

کتاب‌های مفهومی (Concept Books):

کتاب‌های مفهومی، کتاب‌های غیرتخیلی و ساده‌اند. مهدکودکی‌ها و کودکان پیش‌دستانی، سرگرم‌آمختن درباره جهان پیرامون خود هستند. تعدادی از کتاب‌های مفهومی، برای خردسالان بسیار سرگرم‌کننده است. این گونه کتاب‌ها با فراهم کردن نمونه‌های بی‌شماری از خیال و تصور، در گسترش دانش و زبان کودکان نقش به‌سزایی دارند. برخی از این کتاب‌ها، از طریق تصویرهای فراوان، اندیشه‌ها و گفتارهای انتزاعی از قبیل شکل، رنگ، اندازه و صدا را به کودک می‌آموزند. همان‌گونه که تانا هوبان،^{۱۸} در

می‌رود، از هنر دیداری، لمسی و سه بعدی استفاده می‌شود. کتاب پاپ‌آپ (برجسته) بروکلین، یک کار برجسته مهندسی است که مناطق مهم بروکلین نیویورک را نشان می‌دهد و تصویرهای سه بعدی و پیچیده این کتاب، بازارچه ارتش بزرگ، جزیره کرنی،^{۱۹} موزه هنر بروکلین و دیگر چشم‌اندازهای زیبای آن‌جا را نشان می‌دهد. هنرمندان و طراحان تصویرهای سه بعدی بسیاری، از جمله موريس سنداک^{۲۰} و رابرت سابورا^{۲۱}، در این کتاب کار کرده‌اند، این کتاب‌ها خردسالان را در کار خواندن دخالت می‌دهد و از آنان می‌خواهد که فعالانه در تصویرخوانی متن‌ها شرکت کنند.

کتاب‌های داستانی و شعر:

داستان‌هایی که با یک پیرنگ ساده آغاز می‌شوند، سلیقه کودکان را در نظر می‌گیرند و تصویرهایی گویا و روشن دارند. کودکان نوپایی که از کتاب‌های مشارکتی لذت می‌برند، از کتاب‌های داستانی مصور نیز خوش‌شان می‌آید. داستان صبحانه ماکس^{۲۲}، نوشته رزماری ولز^{۲۳} تنها در چند صفحه، یک برادر کوچولوی باهوش را نشان می‌دهد که سر خواهر بزرگ‌ترش که خودش را عقل کل می‌داند، کلاه می‌گذارد. در این گونه کتاب‌ها، با جلب علاقه کودک، فضای قصه به او معرفی می‌شود، حتی اگر او در زمانی کوتاه به این قصه‌ها توجه کرده باشد. این کتاب‌ها بیشتر از آن دسته کتاب‌هایی هستند که کودکان تصمیم می‌گیرند آن‌ها را برای خود و یا برای اسباب بازی‌هایشان بخوانند.

لورا نومرف^{۲۴} نویسنده و فلیسیا بوند^{۲۵} تصویرگر، با کتاب اگر به یک موش کلوچه بدهی.^{۲۶} یک مجموعه دلچسب پدید آورده‌اند که در آن‌ها هر موضوعی، خواننده را به موضوع دیگری هدایت می‌کند. کتاب اگر شما

کتاب مکعب‌ها، مخروط‌ها، استوانه‌ها و هرم‌ها،^{۱۹} به چنین کاری دست می‌زند. هوبان که استاد هنر کتاب‌های مفهومی و عکاسی ماهر است، در کتاب‌های شکل‌آموز خود، هیچ کلمه‌ای به کار نبرده و به جای آن از عکس‌های روشن بلوری شکل که کودکان می‌توانند در محیط اطراف خود آن‌ها را بیابند، استفاده کرده است. کودکان از کار کردن با این کتاب لذت می‌برند و اغلب با استفاده از شکل‌ها و رنگ‌های گوناگون، به دلخواه خود، تصویرهای جدیدی می‌آفرینند.

برخی کتاب‌ها داستان‌هایی را بازگو می‌کنند که روی یک مفهوم خاص متمرکز می‌شود و یا آن که مخاطب را با پرسیدن چندسؤال، مشغول می‌سازد. این همان روشی است که استفان سوینبرن^{۲۰}، در کتاب یک جفت یعنی چه؟ یک دو جین یعنی چه؟^{۲۱} به کار برده است. سوینبرن، نخست چند واژه با محتوای آشنا مطرح می‌کند و سپس از خواننده می‌خواهد که به بازی با آن‌ها بپردازد. چه کسی در خط اول مسابقه قرار دارد؟ آن یک جفت چکمه کجاست؟ که با اطلاعات بسیاری درخصوص ارائه مفاهیم، از طریق تصاویر همراه است.

الفباآموزها (Alphabet Books):

ما کتاب‌هایی را که براساس حروف الفبا مرتب شده‌اند، کتاب‌های الفباآموز می‌نامیم. کتاب‌های الفبایی برای هدف‌های گوناگون به خدمت گرفته می‌شوند که تنها یکی از آن‌ها مربوط به آموزش الفبا می‌شود. کودکان ۲ تا ۴ ساله، به تصویرها اشاره می‌کنند و نام آن‌ها را می‌گویند. پنج ساله‌ها می‌توانند نام حروف و واژه‌هایی را که با هر حرف شروع می‌شود، بگویند و شش ساله‌ها می‌توانند حروف و واژه‌ها و یا داستان را بخوانند و بدین صورت، دانش خود را در مورد حرف‌ها و صداها می‌مربوط به آن بسنجند. کودکان به هر روشی که بخوانند، کتاب‌های الفبایی آگاهی آن‌ها را نسبت به کلمات رشد می‌دهند، روند آموختن زبان را سرعت می‌بخشند و خوانش کتاب را به یک فعالیت دلپذیر برای کودکان تبدیل می‌کنند.

کتاب‌های الفبایی معمولی و متوسط را نباید به رسمیت شناخت؛ زیرا کتاب‌های بسیار عالی در این زمینه وجود دارد. کتاب‌هایی مانند الف برای سالاد است،^{۲۲} نوشته مایک لستر^{۲۳}، الف. ب. پ فردا^{۲۴}، نوشته جورج شانن^{۲۵}، الف. ب. پ برای تو و برای من^{۲۶}، نوشته میگ گیرنیس^{۲۷}، الف. ب. پ هوپ^{۲۸}، نوشته راشل ایساڈرا^{۲۹}، الف. ب. پ. رکس^{۳۰}، نوشته برنارد مست^{۳۱}، باغ وحش ببر: کتاب الف. ب. پ جانوران^{۳۲}، نوشته ربرتو دو ویک کامپیچ^{۳۳}، الفبای باغبان^{۳۴}، نوشته ماری آزاریان^{۳۵} و الفبای کنار دریا^{۳۶}، نوشته دنا گراسبی^{۳۷}.

در کتاب الف. ب. پ ایشیا^{۳۸} نوشته هلن آکسن^{۳۹}، شکل دراز و کشیده کتاب و طرح ساده آن، نظر خردسالان را به خود جلب می‌کند. هرکدام از دو صفحه کتاب، هم شامل حروف بزرگ و هم حروف کوچک نام شکل

است. یک یا چند کلمه هم که با این حروف آغاز می‌شوند، به همراه شکل اشیاء در کتاب آورده شده تا کودک را در تصویرخوانی‌های کتاب مشارکت دهد. کودکان از تصویرهایی که اشیاء را به صورت مضحک و خنده‌آور نشان می‌دهد، لذت می‌برند، همانند گربه و گاوی که روی صندلی نشسته‌اند یا تصویری از کلاغ که کیک را از شمع با خود می‌برد. در کتاب پرواز با شعر: الفبای شعر^{۶۰}، نوشته آویس هارلی^{۶۱}، از الفبا برای نشان دادن قالب‌های شعری استفاده شده است. نویسنده قالبی را مشخص کرده و براساس آن شعری سروده و توانسته است مقصود خود را به راحتی بیان کند. به عنوان مثال، توضیح داده که شعر توصیفی یعنی چه و سپس شعری در این قالب سروده است. کتاب او نمونه‌ای از کتاب‌های الفبایی است که از دانش کودکان خردسال فراتر می‌رود. نویسندگان هم‌چنین از الفبا، به عنوان ساختاری برای اطلاع‌رسانی استفاده می‌کنند به عنوان مثال کریستین جوی پرات^{۶۲}، در کتاب‌های شنا در دریا^{۶۳} و قدم زدن در جنگل زیر باران^{۶۴}، از الفبا استفاده کرده است.

کتاب‌های عددآموز (Counting Books):

برخی کتاب‌ها به کودکان کمک می‌کنند که اعداد، مفاهیم عددی، روزهای هفته، ماه‌های سال و چهار فصل را بیاموزند. آنتی‌لوبل^{۶۵}، همه این موارد را در یک کتاب سرگرم‌کننده، به نام یک فانوس دریایی یک ماه^{۶۶} انجام داده و یک جا آورده است. کتاب‌های بسیاری برای مهدکودکی‌ها و کودکان پیش‌دبستانی در دسترس است و از آن دسته کتاب‌هایی شروع می‌شود که تصاویر ساده آن‌ها، به ترتیب اعداد ۱ تا ۱۰ را نشان می‌دهد: همانند ۱، ۲، ۳ هوپ!^{۶۷} راشل ایسائرا^{۶۸} و ۱ یعنی یک^{۶۹} تاشا تودر^{۷۰}. کتاب‌های دیگری هم وجود دارد که از اعداد بیشتر از ۱۰ نیز استفاده می‌کنند و یا عددها را به صورت دسته‌ای می‌شمارند؛ مانند کتاب اعداد آنو^{۷۱} که از ۰ تا ۱۲ را می‌شمارد و از ماه ژانویه به دسامبر می‌رسد. از یک منظره خالی شروع می‌کند که در تصویرهای بعد، به یک روستای کوچک با ۱۲ خانه، ۱۲ آدم و ۱۲ کودک تبدیل می‌شود...

ایسادورا و تودور، در دوسوی مخالف طیف هنر سنتی و مدرن قرار گرفته‌اند. در حالی که آنو از تصاویر بسیار پیچیده‌تری استفاده کرده است. در کتاب ده، نه، هشت،^{۷۲} نوشته ملی بنگ^{۷۳}، هنگامی که پدر دخترش را برای خواب آماده می‌کند، شمارش معکوس انجام می‌دهد. او انگشتان پا را از ۱۰ تا ۱ می‌شمارد و کودک خواب‌آلود برای خواب آماده می‌شود. تصویرهای این کتاب، فعالیت‌های زمان خواب را نشان می‌دهد و خوانندگان کوچک را به یافتن اشیای شماره‌گذاری شده و لذت بردن از این داستان دوست‌داشتنی فرامی‌خواند. کتاب‌های عددآموز، از طریق تجسم بصری مفاهیم عددی، به توسعه مفاهیم کمی و زنجیره‌ای کودکان کمک می‌کنند. بهترین تصویرها برای خردسالان، تصویرهایی است که از نقاشی‌های شلوغ و گیج‌کننده پرهیز کرده و بدین‌سان اشیاء بدون سردرگمی، مشخص و شمارش می‌شوند.

کتاب‌هایی برای بالندگی و تکامل خوانندگان^{۷۴}

به همان اندازه که کودکان رشد می‌کنند و سلیقه‌شان در مورد کتاب بهتر می‌شود، به همان اندازه توانایی‌ها و نیازهای زبانی و ادراکی آنان نیز

داستان‌هایی که با یک پیرنگ ساده آغاز می‌شوند،

سلیقه کودکان را در نظر می‌گیرند

و تصویرهایی گویا و روشن دارند.

کودکان نوپایی که از کتاب‌های مشارکتی

لذت می‌برند، از کتاب‌های داستانی مصور نیز

خوش‌شان می‌آید

رشد می‌کند. آموزش خواندن و توانایی رمزگشایی نشانه‌های چاپ شده روی صفحه کاغذ گام بسیار مهمی در رشد و بالندگی به شمار می‌آید. افزون بر کتاب‌هایی که مورد بررسی قرار گرفت، کتاب‌های بی‌شمار دیگری نیز برای رشد و تکامل خوانندگان وجود دارد. هم‌چنین، گونه‌های ویژه‌ای از کتاب‌های قصه، کتاب‌های بدون متن (تصویری)، کتاب‌های پیش‌بینی کردنی، کتاب‌هایی برای آغاز خواندن و کتاب‌های ساده و تصویری که کودکان را برای خواندن به تنهای یاری می‌رساند نیز در دسترس کودکان قرار دارد.

کتاب‌های بدون واژه برای کودکانی مناسب است که درک‌شان از داستان و یادگیری سریع زبان، در حال افزایش است. کتاب‌های پیش‌خوانی (پیش‌بینی کردنی) ابزاری ایده‌آل برای کودکی است که به تازگی در مسیر کتاب قرار گرفته. بعضی کتاب‌ها برای کودکانی مناسب است که به تازگی توانایی خواندن کتاب به تنهایی را کسب کرده‌اند، اما به متن‌های ساده و پرکشش نیاز دارند. کتاب‌های ساده چند فصلی، به نوآموزانی که به

چگونگی عملکرد داستان پدید می‌آورد. کودکان برای کتاب‌های بدون متن داستان می‌سرایند و پیشنهادها را آنان می‌تواند به عنوان ابزاری در آموزش زبان مورد استفاده قرار گیرد. افزون بر آن، کودکانی که واژه‌های خود را به صورت نوشته روی ورق کاغذ می‌بینند، به صورت حسی رابطه میان چاپ و صدا را درمی‌یابند. این روش آموزش که تجربه نزدیک شدن به زبان نامیده می‌شود، اساس و پایه‌ای پر معنا برای خواندن فراهم می‌آورد؛ به ویژه وقتی با یک برنامه مناسب خواندن با صدای بلند و ادبیات خوب همراه باشد.

کودکان بزرگ‌تر نیز از کتاب‌های بدون متن لذت می‌برند. در کتاب شما نمی‌توانید یک بادکنک را داخل گالری ملی بیاورید^{۴۴} نوشته ویتزن^{۴۵} و گلستر^{۴۶} پیرنگ‌های فرعی گوناگونی را به خوانندگان ارائه می‌کند و زمینه‌های فعالیت در عرصه هنر، جغرافی، نقشه‌خوانی، مردم‌شناسی، معماری و طنز و خنده را فراهم می‌سازد. دانش آموزان گروه سنی راهنمایی، از کتاب‌های بدون متن، به عنوان گویی برای نوشتن داستان استفاده می‌کنند. دانش آموزان دوره دبیرستان، از این گونه کتاب‌ها برای طراحی عناصر داستان استفاده می‌کنند.

کودکان دبستانی می‌توانند روایت، گفت‌وگو و جادوی باورپذیری را خود فراهم آورند. ساختار داستان به همراه رشد و تکامل شخصیت، الگوی خوبی برای نویسندگان است. کودکان هم‌چنین می‌توانند برای دستیابی به شخصیت‌های تصویری روشن و گویا، این تصاویر را که وایز در کتاب‌های خود ارائه داده است، مورد بررسی قرار دهند.

کتاب‌های الگویی یا پیش‌خوانی (پیش‌بینی کردنی) Books Predictable or patterned

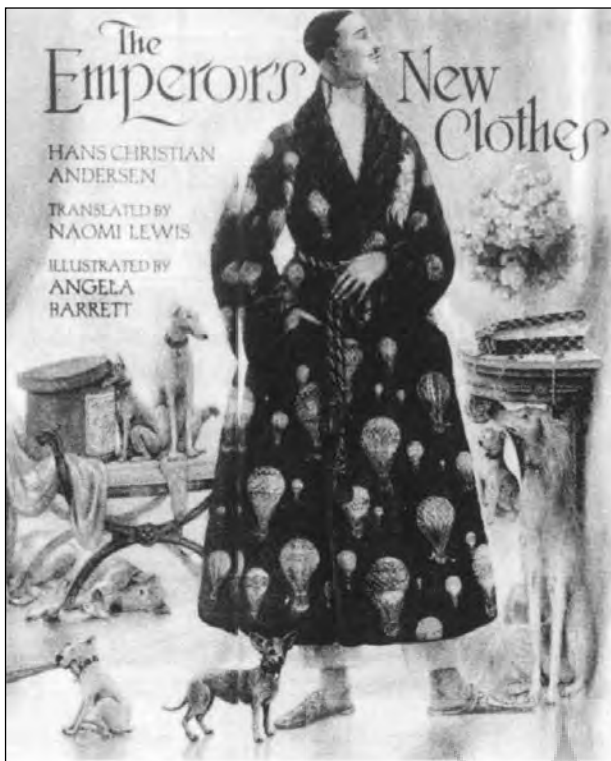
کتاب‌های پیش‌خوانی، الگوی زبانی مناسب و موزونی دارند. این الگوی موزون، به کودکان کمک می‌کند تا آن‌چه در صفحات بعد می‌آید، پیش‌گویی کنند (مثلاً شعرهای قافیه‌دار). بسیاری از کودکان ۴ تا ۵ ساله، توانایی پیش‌بینی کردن دارند و هم‌چنین برای خواندن کتاب به روش خود، پس از آن که یکی دوبار برای آن‌ها بلندخوانی شود، از معلومات و دانش صدایی خود استفاده می‌کنند. لنی هرت^{۴۷} یک شعر خودمانی را به صورت تازه‌ای سرود و چرخ‌های اتوبوس را به سگ‌های آبی روی اتوبوس^{۴۸} تشبیه کرد، سگ‌های آبی که در تمام طول شهر می‌روند و گروپ، گروپ صدا می‌کنند. در کتاب اردک سرد کوچولو^{۴۹} لیزا و تسبرگ پیترز^{۵۰} از یک الگوی مشابه تکراری استفاده کرده است. یک اردک کوچولو به برکه‌ای می‌آید که یخ بسته است. متن با حروف درشت نوشته شده است: یک چشمه کوچک و یخ بسته، تیک، تیک، تیک / یک اردک کوچولو روی آن نشسته: کواک، کواک، کواک / برکه اوسفید و سخت بود: قیژ، قیژ، قیژ. اصوات جانبی که پیترز تکرار می‌کند، کودکان را برمی‌انگیزد تا سطرها را همراه او بازخوانی کنند.

کتاب‌های پیش‌بینی کردنی، با استفاده از یک الگوی قوی زبانی که شامل عبارات تکراری، وزن و قافیه است، ساخته و پرداخته می‌شود. این کتاب‌ها هم‌چنین از ساختارهای داستانی آشنا که به دانش کودک می‌افزایند، از مفاهیم آشنا، آوازه‌ها و توالی‌ها (مانند روزهای هفته) به خوبی بهره می‌جویند. تصویرهای توصیفی و جزء به جزء، الگوی زبان را تقویت می‌کنند و زمینه نوعی بازآفرینی دیداری از متن را فراهم می‌سازند.

کتاب‌های بدون متن، فرصت بسیار خوبی برای پژوهش در زمینه چگونگی عملکرد داستان پدید می‌آورد. کودکان برای کتاب‌های بدون متن داستان می‌سرایند و پیشنهادها را آنان می‌تواند به عنوان ابزاری در آموزش زبان مورد استفاده قرار گیرد. افزون بر آن، کودکانی که واژه‌های خود را به صورت نوشته روی ورق کاغذ می‌بینند، به صورت حسی رابطه میان چاپ و صدا را درمی‌یابند.

تازگی توانایی خواندن کتاب به تنهایی را به دست آورده‌اند، کمک می‌کند تا از این گونه کتاب‌ها برای شروع خواندن استفاده کنند و بعدها به داستان‌های بلند گرایش یابند.

کتاب‌های بدون متن (تمام تصویری) (wordless Books) کتاب‌های بدون متن، داستانی را به تنهایی از طریق تصویرها بیان می‌کنند. خردسالانی که هنوز نمی‌توانند بخوانند، داستان را با دیدن تصویرهایش تعریف می‌کنند. نوآموزان از طریق افزایش درک و برداشت‌شان از داستان، توانایی بازگویی داستان را با توجه به شخصیت‌ها و لحن روایت درمی‌یابند. خوانندگان کوشا، عناصر داستان را در کتاب‌های بدون متن درک می‌کنند. کتاب‌های تمام تصویری خوب، شامل تمام عناصر مهمی است که در تمام کتاب‌های داستانی یافت می‌شود؛ به استثنای گفت‌وگو و حکایت که توسط خود خواننده انجام می‌پذیرد. کتاب‌های بدون متن، فرصت بسیار خوبی برای پژوهش در زمینه

فرآیند خواندن، دربردارنده الگوبرداری، پیش‌بینی و تأکید است. خوانندگان روان‌خوان، هنگامی که متنی را می‌خوانند، پیش‌فرض‌هایی در مورد معنی آن می‌سازند. آن‌ها براساس اطلاعات نمونه‌وار، یک معنی احتمالی را پیش‌بینی می‌کنند و سپس با بررسی این که آیا پیش‌بینی آن‌ها معنی می‌دهد یا با تناسب آوای کلمه در متن همخوانی دارد و آیا همانند یک زبان واقعی به نظر می‌آید، حدس خود را مورد تأیید قرار می‌دهند. خوانندگان تازه‌کار، با استفاده از کتاب‌های پیش‌بینی کردنی، خیلی سریع پیشرفت می‌کنند. زیرا که هر مرحله از مسیر، با انتظارات آن‌ها همخوانی دارد. شعر نیز از معیارها و ملاک‌هایی از این دست برخوردار است. در کتاب چگونه دایناسورها شب‌بخیر می‌گویند^{۶۱} جین یولن^{۶۲} با استفاده از وزن، تکرار و قافیه، داستانی خلق کرده که بازتاب رفتارهای کودکان را در دایناسورها نشان می‌دهد. خوانندگان هنگام خواندن دوباره کتاب، با آن یک صدا می‌شوند.

کتاب‌های آغازخوانی

Beginning - to - Read Books

کتاب‌های آغازخوانی، برای آن دسته از کودکانی است که به تازگی، از توانایی خواندن کتاب به تنهایی برخوردار شده‌اند و می‌توانند به روش خود از این کتاب‌ها لذت ببرند. آن‌ها واژه‌های محدود کتاب را با داستان‌سرایی خلاقانه خود در هم می‌آمیزند. ابتدا کتاب‌هایی از این دسته، با متنی خشک و تصنعی همراه بود، اما نویسندگان امروزی نمونه‌های بهتری خلق کرده‌اند. ما کتاب‌های آغازخوانی بسیاری داریم که داستان‌های خوبی را به صورت طبیعی بیان می‌کنند.

کتاب‌های خوب آغازخوانی از شخصیت‌آفرینی قوی، درون‌مایه‌های باارزش و پیرنگ‌های سرگرم‌کننده برخوردارند. جمله‌های به کار رفته در این کتاب‌ها معمولاً ساده‌اند و لا به‌لای شبه جمله‌ها گم نشده‌اند. غالباً زبان آن‌ها گفت‌وگوی مستقیم است و سطر بندی آن‌ها به گونه‌ای است که شکستگی جمله با نحو طبیعی آن و با بخش‌های پرمعناى زبان که در کنار یکدیگر دسته‌بندی نموده‌اند، همراه می‌شود. تصویرها، شخصیت‌ها و کنش‌های داستانی در این کتاب‌ها، به صورتی نشان داده می‌شود که متن را گسترش می‌دهد و داستان جالبی را نقل می‌کند.

مجموعه کتاب‌های آرنولد لوبل^{۶۳} همراه کتاب قورباغه و وزغ با هم دوست هستند^{۶۴} از مجموعه کتاب‌های کلاسیک به شمار می‌روند و خوانندگان کودک آن‌ها را دوست دارند؛ کودکانی که به تازگی توانایی خواندن به تنهایی را کسب کرده‌اند. در این کتاب، قورباغه و وزغ در شکل حیوانی خود، دارای شخصیت‌های انسانی هستند و مسائل قابل فهم را با درایت و سادگی حل می‌کنند. این دو شخصیت، با وجود کنش‌های فتنه-گرانه‌شان، از مهر و محبت سرشارند. تصویرهای این کتاب که بازتاب کنش‌های متن است، جزئیات حتی لازم را در مورد شخصیت‌ها فراهم می‌سازد. الوبل در این کتاب، واژه‌ها را عاقلانه انتخاب می‌کند و داستان او به اندازه‌ای خوب نوشته شد که کودک از خواندن آن با صدای بلند لذت می‌برد. سینتیا ریلان^{۶۵} نویسنده دیگری است که با کلمات جادو می‌کند. او مجموعه کتاب‌هایی فوق‌العاده و لذت‌بخش خلق کرده که درباره رفتارهای یک سگ بزرگ است. در کتاب هانری واج و حیوان دست‌آموز آئی^{۶۶} به

کتاب‌های مفهومی، کتاب‌های غیرتخیلی و ساده‌اند.

مهدکودکی‌ها و کودکان پیش‌دبستانی،

سرگرم‌آمोختن درباره جهان پیرامون خود هستند.

تعدادی از کتاب‌های مفهومی، برای خردسالان

بسیار سرگرم‌کننده است. این گونه کتاب‌ها با

فراهم کردن نمونه‌های بی‌شماری از خیال و تصور،

در گسترش دانش و زبان کودکان نقش به‌سزایی دارند.

برخی از این کتاب‌ها، از طریق تصویرهای فراوان،

اندیشه‌ها و گفتارهای انتزاعی از قبیل شکل، رنگ،

اندازه و صدا را به کودک می‌آموزند

تصویرگری سوزی استیونسون^{۶۷} هانری و دختر عمویش آئی، به اج عشق می‌ورزند. اما آئی حیوان خودش را می‌خواهند؛ حیوانی که خیس نمی‌شود، نمی‌ترسند و پرواز نمی‌کند. او برای خودش یک خرگوش کوچولو انتخاب و خوشبختانه وقتش را با اج تقسیم می‌کند.

هم‌چنان که کودکان، مهارت خواندن خود را افزایش می‌دهند، از مطالعه کتاب‌های ساده و ابتدایی، به سوی کتاب‌های چند فصلی کشیده می‌شوند و سپس به خواندن کتاب‌هایی با متن‌های طولانی و بلند روی می‌آورند. به هر حال، هر چند کودکان خواندن کتاب‌هایی با موضوع وزغ، قورباغه و شخصیت‌های دیگر را به عنوان نخستین تجربیات خواندن خود پشت سر گذاشته‌اند، تجربه‌های موفق و شادی بخشی را که با این کتاب‌ها داشته‌اند، هر چند گاه به یاد می‌آورند. این تجربه‌های مثبت و توانمند، آن‌ها را به سوی رویارویی‌های نزدیک و شادمانه‌تر با ادبیات سوق می‌دهد.

19. Cubes, Cones, Cylinders and Spheres
20. Stephan Swin bern
21. What's a pair? What's a dozen?
22. A is for Salad
23. Mike lester
24. Timorrow's Alphabet
25. George Shannon
26. ABC for you and me
27. Meg Girmis
28. ABC Pop!
29. Rachel Isadora
30. ABC T Rex
31. Bernard Most
32. Bembo's Zoo: An Animal ABC Book
33. Roberto devieqde Cumpiteh
34. A Gardener's Alphabet
35. Mary Azarian
36. A Seaside Alphabet
37. Donna Grassby
38. The ABC of Things
39. Helen Oxen bury
40. Fly with foetry: An ABC of Poetry
41. Avis Harley
42. Kristen Joy Pratt
43. A swim in the Sea
44. A walk in the Rain Forest
45. Anita lobel
46. One Lighthouse one Moon
47. 123 Pop!
48. 123 One
49. Tasha Tudor
50. Anno's counting Book
51. Ten, Nine, Eight
52. Molly Bang
53. Books for Emerging Readers
54. You Can't Take a Balloon Into the National Gallery
55. Weitzman
56. Glasser
57. Lenny Hort
58. The Seals on the Bus
59. Cold Little Duck, Duck, Duck
60. Lisa Westberg Peters
61. How Do Dinosaurs Say Goodnight?
62. Jane Yolen
63. Arnold Lobel
64. Frog and Tood Are Friends
65. Cynthia Rylant
66. Henry and Mudge and Annie's Perfect Pet
67. Sucie Stevenson

کتاب‌های مصور برای دانش‌آموزان دوره راهنمایی و دبیرستان

در گذشته، بیشتر کتاب‌های مصور برای دانش‌آموزان دبستانی چاپ می‌شده است، اما امروزه ناشران انواع کتاب‌های مصور را که مورد علاقه دانش‌آموزان بزرگتر است، چاپ می‌کنند. این دگرگونی به دلیل چالش‌های پدید آمده در زمینه عرضه و تقاضا پدیدار شده است. آموزگاران و کتاب‌داران، به کتاب‌هایی نیاز دارند که دانش‌آموزان به ظاهر خردمند و اندیشه‌ورز را به خود جلب می‌کند. آموزگاران به این گونه کتاب‌های مصور نیاز دارند تا بتوانند به همراه خوانندگان پرتلاش و مبارز خود، از آن‌ها بهره‌جویند.

خوانندگانی که بیشتر از کتاب‌هایی پرتصویر و کم‌متن استفاده می‌کنند، از کتاب‌های درسی قدیمی و سنتی فاصله می‌گیرند. دانش‌آموزانی که به فراگیری زبان دوم پرداخته‌اند، به جای استفاده از کتاب‌های پر از متن و نوشته، با بهره‌گیری از کتاب‌های مصور و متن‌هایی که تصویرهای فراوان داشته باشد، با علاقه و به راحتی زبان دوم را می‌آموزند. در یک دوره تحصیلی کامل و بر پایه ادبیات، شاگردان در کتاب‌های تصویری به جست‌وجو می‌پردازند. در این کتاب‌ها، اطلاعات ارائه شده مطابق با سطح علاقه آن‌ها بیان می‌شود. صنعت چاپ و نشر امروزه به تولید کتاب‌های پرتصویر و کم‌متن، به دلیل توجه فراوان به آن‌ها روی آورده است. متن در کتاب‌های تصویری که برای دانش‌آموزان بزرگ‌تر تدارک دیده شده، طولانی‌تر است و به موضوعات پیچیده‌تری می‌پردازد.

از فصل چهارم کتاب «ادبیات و کودک نوشته: لی گالدا (استاد دانشگاه مینه‌سوتا) برنیس ای. کولینان (استاد دانشگاه نیویورک) امریکا: انتشارات وادزورث، ۲۰۰۲ (ویرایش پنجم)

پی‌نوشت:

1. Picture Books for Developmental Stages
2. Dorothy Butler
3. The very Busy Spider
4. Eric Carle
5. Rebecca Emberly
- My Shapes/ Mis Formas, My Opposites/ Mis Opuestos
- Numbers/ Mis Numeros, My Colors/ Mis Colores,
6. My
7. Pat the Bunny
8. Dorothy Kunhardt
9. Grand Army Plaza, Goney Island
10. Mourice Sendak
11. Robert Sabura
12. Max's Breakfast
13. Rosmary Wells
14. Loura Numerof
15. Felicia Bonol
16. If you Give a Mouse a Cookie
17. If you Take a Mouse to the Movies
18. Tana Hoban